

TRANSLATION STUDIES. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81'255

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Б. І. РУБІНСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент,**М. О. ДІМІТРІЄВА**, студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

E- mail: slavinabe@gmail.com, mariadmtr@gmail.com

ORCID: 0000-000-3839-7562

Анотація. У статті розглядаються актуальні питання перекладу юридичних документів. Метою дослідження у зв'язку з невеликим обсягом є не глибоке вивчення усіх лінгвістичних проблем перекладу, а навести найбільш проблемні з них на прикладі перекладу юридичних термінів з української на англійську і навпаки. У статті визначено характерні особливості перекладу юридичної термінології документів. Доречним в перекладацькій роботі над юридичними документами вважається так зване «золоте правило інтерпретації». Детально розглянуто особливості досягнення адекватності при перекладі юридичних документів, оскільки юридичний документ має специфічну структуру та оформлення, вимоги до яких відрізняються у різних країнах. Здійснено також розгляд та аналіз перекладу реквізитів документів. Обговорено способи перекладу юридичних документів, які можуть змінюватись і комбінуватися, залежно від наявності в тексті мови перекладу юридичної термінології, побудови речення, наявності сполучників і вставних слів лінгвокультурологічного характеру. Зроблено висновок, що під час перекладу юридичних текстів як з української мови на іноземну, так і навпаки, звичайних навичок перекладача недостатньо. Необхідно володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті, а також орієнтуватися в чинному законодавстві.

Ключові слова: переклад юридичних документів, лінгвістична та правова адекватність, труднощі перекладу, юридична термінологія, дистинктивні типи кореляції при перекладі

Актуальність теми полягає в тому, що існує небагато досліджень про переклад юридичної літератури на українську мову. Досвід нашого викладання також свідчить про явну недостатність наукових досліджень з цих питань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Не зважаючи на велику кількість різноманітних державних програм і приватних курсів стан теоретичної розробки проблеми та

практики перекладу залишає бажати кращого. Серед проблем, пов'язаних з перекладом юридичних документів, проблема лінгвістичної та правової адекватності видається найбільш серйозною. Тому перекладу термінології приділяється чимало уваги, бо в термінах відбиваються розбіжності суспільно-політичних систем та систем права.

Метою цієї статті є окреслити проблемні питання перекладу

юридичної термінології документів. Метою дослідження у зв'язку з невеликим обсягом є не глибоке вивчення усіх лінгвістичних проблем перекладу, а навести найбільш проблемні з них на прикладі перекладу юридичних термінів з української на англійську і навпаки.

Як відомо, існує три типи прошарків юридичної лексики: загальнонавчана, спеціальна і наукова та технічна термінологія [5, с. 83].

Оскільки мова юридичних документів наближається до стилю юридичної літератури, метою вживання спеціальної лексики є точність висловлювання. Спеціальна лексика завжди вживається у прямому, номінативному значенні. Мову юридичних документів можна розглядати як приклад здійснення принципу «одне слово – одне значення, одне значення – одне слово». Тому за основу при укладанні юридичної документації приймається так зване «золоте правило інтерпретації» (golden rule of interpretation). На нашу думку, такий принцип є доречним і в перекладацькій роботі над юридичними документами.

Також варто відмітити, що під час перекладу юридичних текстів потрібно враховувати, що кожна категорія текстів (насамперед це стосується законів і судових рішень) відрізняється властивим їй стилем і мовними особливостями [8, с.8].

Візьмемо для прикладу терміни з Цивільного Кодексу України: «строки і терміни». В анотації до цього документу надається переклад «periods and dates». Тут ми бачимо, що конотативне значення перекладу зовсім не відповідає автентичному українському оригіналу. Це впливає з точного формулювання юридичного визначення поняття у статті 252 Цивільного Кодексу України. По- перше, надлишковість у перекладі, так як в англійській не

розрізняють слова dates і periods і жодне з цих слів не передає точно українське поняття «терміни». Звісно ж цей приклад не так вже й легко перекласти точно і на доброму рівні через те, що мови дуже різняться і це є характеристикою, яка у порівняльній типології має назву аломорфна риса. По-друге, юридичні терміни відрізняються від слів загального вжитку через те, що використовуються в дуже вузькому значенні дефініції. Існує гостра нестача визначених юридично і прийнятих офіційно еквівалентів.

А щодо перекладу вищезгаданого прикладу, то в англійській мові вже існує еквівалент “term”- a point in time assigned to something, a limited or definite extent of time. Але це слово не підходить до контексту, якщо використати його в множині “terms” - provisions that determine the nature and scope of an agreement, a state of acceptance or understanding[8]. Але саме тут можна застосувати такий перекладацький прийом як лексична трансформація, де вставляється нова інформація без якої носії англійської мови будуть не в змозі зрозуміти поняття, яке є дуже простим і зрозумілим без будь-яких додаткових коментарів для носіїв мови або людині, що знається на юридичній мові оригіналу, в нашому випадку українській. Тут треба робити пояснення де слід вказати, що не існує повної еквівалентності між українським словом «термін» і пояснити як воно відрізняється від слова «date»(дата) і «period»(період).

Німецький перекладач А.Нойберт, розглядаючи текст оригіналу виділив чотири дистинктивних типа кореляції при перекладі тексту оригіналу-Перший тип стосується оригіналу, який має практичний інтерес для двох сторін(наприклад, технічна документація і література). Другий тип – оригінали, які спеціально створені для перекладу (інформаційні матеріали, які націлені на

тих, хто не є носієм мови).Художня література відноситься до третього типу. Переклад таких текстів передбачає втрати у прагматичній адекватності. Четвертий тип включає оригінали, які спрямовані на використання членами однієї мовної групи і не пов'язані з тими на кого спрямований переклад(сюди відносять законодавчі та приватні юридичні документи, соціальні та політичні засоби масової інформації та інш) [6].

Діловій англійській мові властива висока культура та стандартизація документів. В діловій українській мові ж набагато менше сталих риторичних штампів. Саме тому при перекладі часто доводиться використовувати дослівне трактування. Однак це доволі небезпечний спосіб досягнення адекватності, так як хибне трактування може призвести до зміни змісту, а в юридичній документації кожне слово має важливе значення [2, с.22].

Як зазначає Л.М. Черноватий, переклад має точно відображати оригінал документа. Абсолютно усі написи, штампи, штемпелі та печатки необхідно зазначати у тексті перекладу юридичних документів, усі примітки беруться у дужки. Розташування таких приміток теж необхідно зберігати незмінними (в центрі, всередині тексту, після основного тексту тощо) [7, с.265].

Проте ці правила не є абсолютними, переклад лишається творчим процесом передачі інформації засобами мови перекладу, що варіюються відповідно до обставин. Таким чином, у випадку оформлення двомовного документа обидві версії розташовуються на одній сторінці: оригінал ліворуч, а переклад праворуч. Початки відповідних абзаців мають бути на одному рядку, текст підписів, печаток і штампів у такому випадку не перекладається [7].

Особливої уваги заслуговує також розгляд та аналіз перекладу реквізитів

документів, де вихідний текст повинен відповідати правилам і нормам мови перекладу. Різниця таких правил і норм є причиною перекладацьких проблем, а саме:

- Переклад власних назв (вживання усталених відповідників транскрипції та транслітерації, транскрибування власних назв, абревіатур).

- Переклад дат.

- Особливості розміщення реквізитів в українських та англійських юридичних документах (місце підпису посадових осіб, дати складання документа, розташування назви адресата, оформлення параграфів тощо). [4, с.25].

Переклад скорочень, що є прийнятними і широко використовуються у цьому професійному середовищі, є ще одним складним моментом у перекладі юридичних текстів [9]. Як і в будь-якій вузькопрофесійній галузі, подібні одиниці вживаються не тільки в письмових, а й усних текстах. Наприклад, GBMI – Guilty but mentally ill (винний, але вимагає примусового психіатричного лікування в період відбування терміну виконання покарання), ROR – Release on recognizance (звільнення з підпискою про невиїзд), DUI/DWI – Driving under the influence/ driving while intoxicated (водіння автомобіля у нетверезому стані) [1, с. 69].

Переклад словосполучень, що мають різний зміст в американському та британському варіантах англійської мови також становить деякі труднощі. Такі випадки не такі численні в юридичних текстах, однак некоректний переклад часто істотно спотворює сенс оригінального тексту. Так, і в британському, і в американському варіантах є словосполучення *Attorney General*, проте під час його перекладу потрібно враховувати, який варіант англійської мови використовується в

конкретному випадку. У США посади Генерального прокурора та Міністра юстиції поєднуються однією особою, тоді як у Великобританії ці посади обіймають різні чиновники. Аналогічна ситуація виникає також і з перекладом словосполучення *Solicitor General* – *заступник Генерального прокурора/заступник міністра юстиції*. [1, с. 69]. Із цих прикладів можна побачити, що способи перекладу юридичних документів можуть змінюватись і комбінуватися, залежно від наявності в тексті мови перекладу юридичної термінології, побудови речення, наявності сполучників і вставних слів лінгвокультурологічного характеру.

Висновки. Не дарма юридичний переклад вважається одним із найбільш складних видів перекладу. Це зумовлено тим, що юридичний переклад не може бути здійснено коректно без використання спеціальних знань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин. Тобто під час перекладу юридичних текстів як з української мови на іноземну, так і навпаки, звичайних навичок перекладача недостатньо. Необхідно володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті, а також орієнтуватися в чинному законодавстві. Тому юридичний переклад завжди пов'язаний із певними труднощами. Зокрема, неможливо перекласти нормативний акт, договір та інші документи не розбираючись у тонкощах використання англійської юридичної термінології.

Список використаних джерел

1. Алімов В. В. Юридичний переклад. Практичний курс. Англійська мова. Москва. КомКніга, 2005. 160с.
2. Виноградов В. С. Вступ до перекладознавства (загальні та лексичні питання). Москва: Видав-

ництво інституту загальної середньої освіти РАО, 2001. 224 с.

3. Гамзатов М. Г., Виноградов В.С. Техніка і специфіка юридичного перекладу : зб. статей / Виноградов В.С. Вступ до перекладознавства (загальні та лексичні питання). Москва: Видавництво інституту загальної середньої освіти РАО, 2001. 224 с.

4. Зінукіна Н. В. Ділова документація англійською мовою: складання та переклад. Донецьк: ДУЕП, 2006. 68с.

5. Калюжна В. В. Стиль англійських документів міжнародних організацій. Київ: Наукова думка, 1982. 124 с.

6. Нойберт О. Переклад та лінгвістика. Москва: КомКніга, 1973. 357с.

7. Черноватий Л.М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Переклад англійської юридичної літератури: навч. посіб. для студ. ВНЗ юрид. спец. та спец. "Переклад"/ Л. М. Черноватий (ред.), В. І. Карабан (ред.). Вид. 3-тє, випр. і доп. Вінниця : Нова книга, 2006. 655с.

8. Шинкарук В.Д. Оцінний компонент в лексичному значенні. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія "Філологічні науки". Київ: Міленіум, 2016. Вип.248. С.6-14.

9. Merriam WebsterDictionary <http://www.merriam-webster.com/dictionary/term>

References

1. Alimov, V.V.(2005). Yurydychnyi pereklad. Praktychnyi kurs. Anhliiska mova [Legal translation.A practical Course.The English Language].Moscow: KomKniha, 160.
2. Vynogradov, V.S. (2001). Vvedeniye v perevodovedeniye obshchye y leksycheskye voprosy(Introduction into Translation Science.(general and lexical questions). Moscow: Yzdatelstvo

ynstytuta obshcheho sredneho obrazovanyia RAO, 224.

3. Hamzatov, M. H. (2001). Tekhnika i spetsyfika yurydychnoho perekladu: zb. statei (Technique and legal translation specifics: col. of articles) // Vynohradov, V.S. Vvedenye v perevodovedenye (obshchye y leksycheskye voprosy) [Introduction into Translation Science (general and lexical questions)]. Moscow: Yzdatelstvo ynstytuta obshcheho sredneho obrazovanyia RAO, 224.

4. Zinukova, N. V. (2006). Dilova dokumentatsiia anhliiskoio movoiu: skladannia ta pereklad [Business Documents in The English Language: Compiling and Translation]. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskyi un-t ekonomiky ta prava, 68.

5. Kaliuzhnaia, V. V. (1982). Styl anhloiazychnykh dokumentov mezhdunarodnykh orhanyzatsyi [The style of English Documents of International

Organizations] Kyiv: Naukova dumka, 124.

6. Noibert, O. (1973). Pereklad ta linhvistyka [Translation and Linguistics]. Moscow: KomKniha, 357.

7. Chernovatyi, L. M., Karaban, V. I., Ivanko, Yu. P., Lipko, I. P. (2006) Pereklad anhlovnoi yurydychnoi literatury: navch. posib. dlia stud. VNZ yuryd. spets. ta spets. "Pereklad" [Translation of the English Legal Literature: a textbook for students specializing in law and translation] // V.I. Karaban (red.)(ed.). — Vyd. 3-tie, vypr. i dop. (3d issue, cor. and enl.). Vinnytsia: Nova knyha, 655.

8. Shynkaruk, V.D. Otsinnyi komponent v leksychnomu znachenni [Evaluative component in lexical meaning]. National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine / Series "Philological Sciences". Kyiv: Millennium, 2016. Vip. 248. P. 6-14.

9. Marriam Webster Dictionary <http://www.merriam-webster.com/dictionary/term>

ON SOME PROBLEMS OF LEGAL DOCUMENTS TRANSLATION

B. I. Rubinska, M. O. Dimitriieva,

Abstract. *The reality we face when talking about translation of legal documents is that Ukrainian literature on this problem of translation is far from being sufficient. The aim of this article is not to delve deeply into the acute language problems of translation into Ukrainian, but to analyze some of the most typical ones by giving some examples of translation from English into Ukrainian and vice versa.*

Perhaps every Ukrainian interpreter and translator is aware of the difficulties of translating legal documents. It depends much upon the type of the text. German translator A. Neubert was considering the character of the text of the original and suggested the following classification of the four distinctive types of practical correlations when rendering texts to the target audience. To the first type belong the originals that have equal practical interest for both audiences e.g. technical documentation and literature). These may be translated with a higher degree of adequacy. The second type are the originals that are specifically designed for translations (informatory materials meant for non-native speakers). Fiction literature, imaginative writing belongs to the third type. Translation of such texts is impossible without losses in pragmatic adequacy. The fourth type is comprised of the originals that are specifically targeted at members of one language group; these do not connect with translation target audience (here legislation, private legal documents, social and political mass media and the things alike belong). And here he is talking not as much about the quality of translation itself as of the equal reaction of the source language audience. This type of achievement is not

© Б.І. Рубінська, М.О. Дімітрієва

«International journal of philology» | «Міжнародний філологічний часопис» Vol. 10, № 1, 2019

necessarily in each of the types of translation, and in some of these types it is virtually unattainable due to, among other things, the peculiarities of translation recipients, impossibility to determine the target audience reaction.

The analysis of equivalent translatability of legal information from one language into another brings to mind another issue: different legal systems have distinctly different legal terms and definitions. Many of them do not have analogies and are allomorphic and may be translated only with the help of explication, description and other add-on informational tools.

A legal document has its own specific structure. From the point of view of appropriateness we consider it useful to apply the so-called 'golden rule of interpretation' in the process of translation of legal documents. We have also considered how to achieve adequateness in the process of legal documents translation, as each document has its own structural peculiarities and presentation rules and demands, that differ from country to country. The requisites of documents translation have also been considered. We have come to the conclusion that in the process of translation from one language into another the usual translator's skills are not enough. It is necessary to know special legislation vocabulary, be knowledgeable in the peculiarities of terminology usage in a concrete context as well as be able to orient in modern legislation.

Keywords: *legal documents translation, linguistic and legal adequacy, translation difficulties, legal terms, distinctive types of correlation in translation*